

MỤC LỤC

<i>Lời mở đầu</i>	7
-------------------------	---

Chương I: Tạo lập vũ trụ

• <i>Sáng tạo ra vũ trụ và muôn loài (Thần thoại Maya)</i>	13
• <i>Macaw Bảy và hai con trai (Thần thoại Maya)</i>	19
• <i>Mặt Trăng đã bị vỡ và được dính lại như thế nào?</i> <i>(Thần thoại Maya)</i>	24
• <i>Người Maya tìm ra ngô (Thần thoại Maya)</i>	28
• <i>Năm thế hệ người (Thần thoại Aztec)</i>	32
• <i>Sự ra đời của Mặt Trời thứ năm (Thần thoại Aztec)</i>	36
• <i>Tạo ra muôn vật (Thần thoại Aztec)</i>	37
• <i>Quetzalcoatl và chiếc túi đựng xương – Câu chuyện về nguồn gốc của loài người (Thần thoại Aztec)</i>	39
Dị bản	41
• <i>Tìm ra ngô và các loại thức ăn (Thần thoại Aztec)</i>	42
• <i>Sự tích cây thùa (Thần thoại Aztec)</i>	45
Dị bản: <i>Mayahuel – Thiếu nữ xinh đẹp</i>	46

• <i>Sự ra đời của âm nhạc</i> (Thần thoại Aztec)	49
• <i>Sự ra đời của thần Chiến Tranh</i> (Thần thoại Aztec)	53
• <i>Viracocha</i> (Thần thoại Inca)	57
• <i>Coniraya Viracocha và Cavillaca</i> (Thần thoại Inca).....	59
• <i>Chiếc gậy vàng</i> (Thần thoại Inca)	61
• <i>Hai vị thần song sinh tạo lập vũ trụ</i> (Thần thoại Yuma)	65
• <i>Làm ra mặt đất</i> (Thần thoại Cherokee).....	73
• <i>Aba tạo ra người và cào cào</i> (Thần thoại Choctaw)	77
• <i>Người Choctaw xây tháp lên trời</i> (Thần thoại Choctaw)	78
• <i>Kwaw tạo ra vũ trụ</i> (Thần thoại Atsugewi).....	80
• <i>Kuterastan làm ra muôn vật</i> (Thần thoại Apache).....	83
• <i>Những người đầu tiên và cái chết đã đến với thế giới như thế nào?</i> (Thần thoại Pawnee).....	89
• <i>Quạ đánh cắp ánh sáng</i> (Thần thoại Haida).....	92
• <i>Quạ đánh cắp cá hồi của hải li</i> (Thần thoại Haida).....	97
• <i>Quạ và những người Haida đầu tiên</i> (Thần thoại Haida)	100
• <i>Sự ra đời của dòng họ Gấu</i> (Thần thoại Haida)	103
• <i>Thế giới không hoàn hảo của Đấng Sáng Tạo Quạ</i> (Một số bộ tộc da đỏ ở Tây Bắc Thái Bình Dương).....	109
• <i>Sự phân chia ngày và đêm</i> (Thần thoại Tsimchan).....	115
• <i>Hoa xuất hiện trên Trái Đất</i> (Thần thoại Tsimchan)	116

• <i>Nguồn gốc của người Eskimo (Thần thoại Eskimo)</i>	118
• <i>Đại hồng thủy (Thần thoại Eskimo)</i>	120
• <i>Sự ra đời của loài sói (Thần thoại Athabaskan)</i>	125
• <i>Trâu được thả xuống Trái Đất (Thần thoại Kiowa)</i>	128
• <i>Tìm ra ngô (Thần thoại Arikara)</i>	132
• <i>Thỏ mang lửa về cho loài người (Thần thoại Cheyenne)</i>	139
• <i>Người tuyết và sứ giả của mùa xuân (Thần thoại Tlingit)</i>	142
• <i>Ông già Blackfoot (Thần thoại Blackfoot)</i>	145
• <i>Chiến binh Piegan tìm ra ngựa (Thần thoại Blackfoot)</i>	149
• <i>Quà tặng của Thủy thần (Thần thoại Blackfoot)</i>	152
• <i>Chim Sơn Ca và Sói Đồi Cỏ (Thần thoại Pima)</i>	156

CHƯƠNG II: Các anh hùng thần thoại

• <i>Người săn những con chim trong ngôi làng của cha mình (Thần thoại Haida)</i>	161
• <i>Hun Hunahpu và Vucub Hunahpu (Thần thoại Maya)</i>	168
• <i>Huyết Nương và trái bầu kì lạ (Thần thoại Maya)</i>	171
• <i>Hunahpu và Xbalanque (Thần thoại Maya)</i>	174
• <i>Người săn linh dương (Thần thoại Arikara)</i>	180
• <i>Nhà tiên tri của tộc người Cheyenne (Thần thoại Cheyenne)</i>	186
• <i>Hành trình của chàng Qayaq (Thần thoại Eskimo)</i>	203

<i>Sự ra đời kì lạ của Qayaq</i>	203
<i>Qayaq trừng phạt người đàn bà độc ác</i>	206
<i>Qayaq đoạt cây đinh ba của người rái cá</i>	207
<i>Qayaq ở nhà người chim</i>	209
<i>Qayaq sống với người cừu núi và giúp vợ vượt cạn an toàn</i>	210
<i>Qayaq lấy con gái trưởng làng, chiến thắng các trò chơi và tiêu diệt chim ác một chân</i>	212
<i>Qayaq gặp người gà gô và biến thành tuần lộc</i>	219
<i>Qayaq thăm hai làng ở Alaska và Canada</i>	222
<i>Qayaq trở về nhà cha mẹ và biến thành chim ưng</i>	228
• <i>Ngôi nhà tuyết diệu của Kintyel (Thần thoại Navaho)</i>	229
• <i>Nữ thủ lĩnh Godasiyo (Thần thoại Iroquois)</i>	243
• <i>Chàng chạy nhanh và nhện Tarantula (Thần thoại Zuni)</i>	246
• <i>Chàng thợ săn và Dakwa (Thần thoại Cherokee)</i>	257
• <i>Những tù nhân của tháp đá (Thần thoại Pawnee)</i>	259
• <i>Khiên Đỏ và Sói Chạy Nhanh (Thần thoại Crow)</i>	262
• <i>Chàng trai Sioux và thần Chết (Thần thoại Sioux)</i>	272
• <i>Sự ra đời của kinh thành Cuzco (Thần thoại Inca)</i>	275
• <i>Mayta Capac (Thần thoại Inca)</i>	277
Tài liệu tham khảo	281

LỜI MỞ ĐẦU

Người da đỏ vốn là cư dân bản địa của châu Mĩ, cư trú trên vùng lãnh thổ này khoảng từ mười lăm đến hai mươi ngàn năm trước. Nhiều nhà nghiên cứu cho rằng trình độ tổ chức xã hội của họ đã đạt đến mức cao vì thế cần gọi họ là những nhà nước da đỏ chứ không phải chỉ là các bộ tộc da đỏ.

Thế kỉ 15, người da trắng châu Âu lần đầu tiên đặt chân tới châu Mĩ và nhận ra đây là vùng đất giàu tiềm năng. Từ thế kỉ 17 đến hết thế kỉ 19, rất nhiều nước châu Âu ò ạt di dân đến châu Mĩ, hàng loạt các cuộc xung đột đẫm máu giữa di dân và cư dân bản địa đã diễn ra. Con sói Vàng, Da thú và Đất đai khiến chính quyền da trắng thực hiện chiến lược có tính chất diệt chủng hết sức dã man qua hai giai đoạn, đầu tiên là tiêu diệt bằng vũ lực, sau đó đặt trọng tâm vào các chính sách đồng hóa các bộ tộc da đỏ.

Kết quả là, dân số cư dân bản địa giảm đi nhanh chóng. Nếu trước thế kỉ 17, dân số của thổ dân châu Mĩ có từ năm đến mười triệu người thì đến thế kỉ 20, chỉ còn độ 20.000 người. Hai phần ba thổ ngữ đã biến mất. Các sản phẩm văn hóa bị tư tán, biến dạng và quên lãng. Hệ thống dân ca, truyện kể cũng bị lai tạp nếu không nói là trở nên xa lạ với chính những người da đỏ còn sống sót.

Cho đến nay, việc bảo tồn các giá trị văn hóa của những bộ tộc này vẫn còn là một vấn đề chưa có hồi đáp thỏa đáng.

Tim đến với đề tài **Thần thoại người da đỏ**, tôi hi vọng thực hiện được các mục tiêu sau:

Thứ nhất, góp phần giới thiệu với bạn đọc Việt Nam một hệ thần thoại đa dạng, phong phú và giàu giá trị của người da đỏ châu Mĩ. Mỗi truyện kể đều chứa đựng nhân sinh quan, thế giới quan, tập tục và phương thức làm ăn, sinh sống truyền thống của những bộ tộc này. Qua những trang thần thoại, chúng ta sẽ hiểu thêm về một gương mặt lịch sử, văn hóa khác của châu Mĩ bên cạnh kho tàng văn học dân gian có nguồn gốc châu Âu được mang tới mảnh đất này trong suốt quá trình khám phá và xâm chiếm Tân Thế giới.

Thứ hai, cuốn sách này mới chỉ dừng lại ở phần thần thoại sáng thế và truyện kể về những người anh hùng thần thoại. Việc lựa chọn có tính chất điểm lược để thông qua đó giúp bạn đọc trong nước có ý niệm ban đầu về cách người bản địa châu Mĩ hình dung về thế giới xung quanh. Trong khi đó, có một thực tế là, mỗi bộ tộc, tùy theo mức độ phát triển của mình lại có hệ thống truyện kể độc đáo và riêng biệt. Bên cạnh thần thoại, họ còn có truyện thuyết, truyện ma quỷ, truyện về muông thú, cỏ cây, những truyện hài, châm biếm dân dã và cả những truyện kể về chuỗi kí ức đau thương suốt quá trình tiếp xúc với người da trắng. Chính vì vậy, cuốn sách này cũng đề cập đến nhiều chủ đề, kể cả những truyện kể hiếm thấy mà tôi sưu tầm, khảo cứu từ tư liệu của một số bộ tộc như Maya, Aztec, Cherokee, Sioux...

Với mục tiêu cuốn sách sẽ không chỉ giúp bạn đọc hiểu thêm về các đặc điểm văn học, văn hóa, lịch sử của folklore thổ dân da đỏ châu Mĩ mà còn góp phần xây dựng mối tương quan so sánh

với các kho tàng thần thoại lớn đã được biết đến rộng rãi trên thế giới như thần thoại Hi Lạp, thần thoại Trung Quốc, thần thoại Ấn Độ... tôi hi vọng rằng, qua nội dung cuốn sách này, bức tranh thần thoại học sẽ có thêm một mảng màu ý nghĩa và riêng biệt.

Hướng tới đối tượng bạn gồm học sinh phổ thông, sinh viên các khối ngành văn học, văn hóa, du lịch, ngoại giao, các nhà nghiên cứu folklore và những người quan tâm, yêu thích văn hóa, văn học Mĩ, trong quá trình thực hiện, biên soạn, chắc chắn không tránh khỏi những thiếu sót, rất mong được bạn đọc góp ý để cuốn sách được hoàn thiện hơn trong những lần in tiếp theo.

Fayetteville, 5.2018-5.2022

Người biên soạn

PHỤ CHÚ

Hiện nay, các nhà nghiên cứu phân nhóm các bộ tộc da đỏ châu Mĩ dựa trên nhiều đặc tính trong đó phổ biến nhất vẫn là dựa trên vùng lãnh thổ cư trú. Mỗi bộ tộc có các phương thức lao động, sinh hoạt, phong tục, tập quán và cách thực hành tín ngưỡng riêng. Theo đó, có ba khu vực da đỏ của châu Mĩ tương ứng với Bắc, Trung và Nam Mĩ. Bộ tộc tiêu biểu của Nam Mĩ là Inca còn ở Trung Mĩ có hai bộ tộc lớn là Aztec và Maya. Riêng vùng Bắc Mĩ, do mức độ tập trung dân số lớn và trình độ phát triển đa dạng lại có thể chia thành các tiểu khu: Các bộ tộc da đỏ Tây Bắc (Haida, Tlingit, Tsimshian...), các bộ tộc da đỏ Đông Nam (Alabama, Cherokee, Choctaw...), các bộ tộc da đỏ đại bình nguyên Bắc Mĩ (Arikara, Blackfoot, Cheyenne, Crow, Kiowa, Pawnee, Apache, Sioux...), các bộ tộc da đỏ vùng Bắc Cực (Eskimo), v.v. Trong cuốn sách này, ở mỗi khu vực và tiểu khu, người biên soạn cố gắng lựa chọn các thần thoại tiêu biểu nhất để giới thiệu với bạn đọc.

CHƯƠNG I
TẠO LẬP
VỮ TRỤ
